

Az író és/vagy újságíró Krúdy

*Krúdy Gyula szépirodalmi elbeszéléseinek és publicisztikájának összefüggéseiről**

Vigh Imre

Krúdy Gyulát elsősorban prózaíróként tartja számon az irodalomtörténet. Főként regényeket és novellákat, elbeszéléseket és kisregényeket írt. Azonban jelentős (talán a prózaíróinál nem kevésbé jelentősebb) újságírói munkásságot is hátrahagyott. Cikkeiből, tárcáiból, beszéljeiből, jegyzeteiből, rajzaiból és egyéb műfajú szövegeiből válogatást közöl például a *Magyar tükrök*, a *Pesti levelek*, a *XIX. század vizitkártyái*, és egyéb posztumusz megjelent kötetek. Publicisztikai írásaiból máig nem jelent meg teljes kiadás, de prózaírói munkásságának sincs teljes, kritikai kiadása. Krúdynak nemcsak a publicisztikai írásoknak elkönyvelt szövegei jelentek meg újságokban, folyóiratokban, magazinkokban, hanem novellái, elbeszélései, regényei is, sőt jóval több elbeszélő szövege volt olvasható először a sajtóban, mint önállóan vagy összegyűjtve, könyv formában.

Jóformán egész élete az újságírás, a sajtó közelében telt el – nem mellőzve, hanem ezzel párhuzamosan értve azt a jelenséget is, hogy munkássága elsősorban irodalmi érdekű, hisz Krúdy önmagát is elsősorban íróként definiálta, míg az újságírás a megélhetést biztosította számára. Ez persze nem azt jelenti, hogy a sajtóban megjelent művei ne lennének fontosak akár a sajtótörténet számára is, csupán azt kívánom nyomtatékosítani, hogy Krúdy elsősorban prózaíró volt, de újságírói munkássága sem kevésbé jelentős. Több helyen is vall az újságírói szerepről és munkáról, például az *Egy rossz nap helytelen feljegyzései*-ben a következőket írja: „Szombaton délelőtt riadt rémülettel gondolok a Magyarország háromhasábnyi területére, amely ez órában még fehér és érintetlen, amelyet estére kis fehér betűkkel kell teleírni. Az elmúlt hét, sőt a régebbi idők eseményei szénásszekér képében állnak előttem. Itt van elrejtve az a varrótú is, amellyel összevarrni lehetne az eseményeket.” (Krúdy Gyula: *Magyar tükrök*, 386.). Az idézet nem csupán az írói, de az újságírói munkára is reflektál, mintegy paralel jelenségnek fogva fel a kettőt, s már egy átalakult írói szerepet prezentál, amelyben a szerző a sajtóipar taposómaljának szorításában kénytelen alkotni. Fried István helyesen állapítja meg, hogy az idézett rész akár regényrészletként is felfogható, amely, megakasztva a történeteket, az elbeszélő kiszólása, kibeszélése lehetne. (Fried István: *Író és/vagy újságíró*, 257-264.) Valamint az is kiolvasható az idézetből, hogy az írás befejeztével a munkával járó gyöttrődés, nehézség is elmúlik.

Krúdy nem csupán ebben az írásában reflektál az újságírói/hírlapírói munkára, hanem például *A hírlapíró* című tárcában is, amelyben szembeállítja egymással a háborús évek alatti és háború előtti sajtót, utóbbit nosztalgiával, de egyúttal éles tisztánlátással, néhol ironiával szemlélve. A szöveg írója kritikát fogalmaz meg Ferenc József császárral szemben, akire a magyar nemzet álmainak akadályozójaként tekint. Az írás csattanója, hogy a magyar író a háború nélkülözései közepette kénytelen beismerni legnagyobb és legféltebb titkát, amelyet addig jobban titkolt, mint a nők a vendégahajat, a gumimellet vagy a hasszorítót, vagyis azt, hogy milyen csekély jövedelemből él életmódjához képest. A tárca tulajdonképpen az író saját sorsának feltárója – bár távol álljon tőlem, hogy összeolvassam a biográfiai személyt és a cikk beszélőjét –, de nagyon is fennáll egy életrajzi olvasat lehetősége ebben az esetben.

Krúdy egyik-másik publicisztikai szövege, újságcikke akár novellái, elbeszélései között is megállná a helyét (pl. a *Sneider Fáni*) s fordítva, némelyik kispróza alkotása publicisztikus vonásokat tartalmaz (pl. a *Téli szelek*). Valamint egyes tárcák, cikkek segíthetnek a novellákkal vagy a nagyobb széppróza alkotásokkal kapcsolatos problémák, jelenségek megértésében (pl. *A balga útítárs* az útítárs-problematika megértésében, árnyaltabban látásában). Nem lehet merev határokat vonni a szerző különböző műfajú szövegei között, ahogy a prózaíró és az újságíró Krúdy között sem. Nem értek egyet Katona Bélának azzal az állításával, hogy Krúdy szépirodalmi művei elválaszthatók lennének az újságcikkeitől, publicisztikai alkotásaitól, újságíró szerepe elkülönülne az írói szereptől. (Katona Béla: *Krúdy, az*

újságíró, 161.). Ugyanakkor azzal egyetérttek, hogy nem ildomos vagy nem jogos kevésbé méltatni, értékelni Krúdy-nak az újságírói munkásságát, mint az íróit.

Nem lehet elmenni amellett a tény mellett sem, hogy Krúdy regényeiben, emlékezéseiben (pl. *Hét bagoly*, *Ady Endre éjszakai*, *Rezeda Kázmér szép élete/Így történt 1914-ben*) a félmúlt publicisztikájának olyan alakjai tűnnek fel, akik azóta régen feledésbe merültek. Krúdy műveiből, emlékezéseiből nemcsak egy magyar (osztrák-magyar) táplálkozástörténet, étkezéstörténet lenne megírható, hanem egy virtuális sajtótörténet is, amelynek nemcsak az egyes lapok megítélése, recepciója lenne része, hanem az is, hogy az egyes sajtómunkások életében milyen fordulatok következtek be, milyen élethelyzet rekonstruálódik regényolvasás közben és ez milyen jelentéseket hoz játékba. (Vö. Fried István: *Író és/vagy újságíró*, 261.) Krúdy invenciózusan használta fel az újságíró alakját, ugyanis azzal, hogy bemelte egyes regényeibe, olyan jelentéseket hozott játékba, amelyek tágabb kultúrtörténeti összefüggésben engedik láttatni egyes prózai munkáit. A regényekben és elbeszélésekben ábrázolt újságíró alak léte, sorsa sokszor a valódi írói léttel, sorssal azonos. A Szindbád-történetek alkotójánál nem válik élesen ketté a két szerep, sőt erőteljes összefüggés figyelhető meg közöttük, ugyanakkor az írói szerep (talán) mégis jelentősebbnek mutatkozik.

Felhasznált irodalom

Fried István: *Író és/vagy újságíró (Magyar írók választásai/pályamódosításai)* In: Pusztai Bertalan (szerk.): *Médi-umok – történetek – használatok. Ünnepi tanulmánykötet a 60 éves Szajbély Mihály tiszteletére*, Szegedi Tudományegyetem Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, Szeged, 2012., 257-264., <http://www.media.u-szeged.hu/szajbely60/pdf/fried.pdf> (utolsó letöltés: 2014.01.05.)

Katona Béla: *Krúdy, az újságíró* = K. B., *Az élő Krúdy*, Nyiregyháza, 2003., 161-162.

Krúdy Gyula: *Magyar tükör* (Barta András szerk.), Bp., Szépirodalmi Könyvkiadó, 1984.

* A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Black Doodle 2. – digitális fotó, 2014